

## Alexander Hypsilanti

Auf den Küsten von Morea  
Rufen tausend Stimmen trauernd:  
Alexander Hypsilanti!  
Doch der Tapf're hört sie nicht.

Warum säumst du? Kriegesfackel! 5  
Von Thessaliens Gebirgen  
Ruft's der Griechen, kampferfahren,  
Doch der Tapf're hört sie nicht.

"Thaten thun wir, deiner würdig; 10  
Mit dem Blut der Menschenschlächter  
Rächen wir den Mord der Deinen —  
Könntest du die Thaten seh'n.

Und wie eine Flamme Gottes,  
Glücklicher auf unserm Boden, 15  
Uns zum Kampf, zum Siege führen —  
Held, wo bist du? säume nicht!"

Doch, mit namlos tiefem Schmerze,  
Senkt das Haupt und zürnet düster  
Hypsilanti — möchte kämpfen — 20  
Führen — doch er darf es nicht!

## Ὁ Ἀλέξανδρος Ὑψηλάντης

Στὶς ἀκτὲς τοῦ Μωριά  
θρηνοῦν γοερὰ χιλιάδες φωνές:  
Ἀλέξανδρε Ὑψηλάντη!  
Ὅμως ὁ γενναῖος δὲν τὶς ἀκούει.

Γιατὶ ἀργοπορεῖς; Δάδα τοῦ πολέμου!  
Φωνάζει ἀπὸ τὶς ὄροσειρὲς τῆς Θεσσαλίας  
ὁ ἐμπειροπόλεμος Ἕλληνας:  
ὅμως ὁ γενναῖος δὲν τὶς ἀκούει.

"Κάνουμε ἔργα, ἀντάξιά σου·  
μὲ τὸ αἷμα τῶν σφαγέων τῶν ἀνθρώπων  
ἐκδικούμαστε τὸ φόνο τῶν δικῶν σου —  
θὰ μπορούσες νὰ δεῖς τὰ κατορθώματα.

Καὶ σὰν τὴ φλόγα τοῦ Θεοῦ,  
νὰ μᾶς ὀδηγήσεις στὰ χώματά μας,  
στὸν ἀγώνα, στὴ νίκη, πῶς εὐτυχισμένους —  
ἥρωα, ποῦ εἶσαι; Μὴν ἀργεῖς!"

Ὅμως, μὲ ἀπερίγραπτα βαθὺ πόνου,  
σκύβει τὸ κεφάλι καὶ σκυθρωπὰ ὀργίζεται  
ὁ Ὑψηλάντης — θέλει νὰ ἀγωνιστεῖ —  
νὰ ὀδηγήσει — ὅμως δὲν τὸ μπορεῖ!

Ὁ ἀριθμὸς ποὺ προτάσσεται σὲ κάθε σχόλιο παραπέμπει στὴν ἀντίστοιχη σελίδα καὶ στίχο τοῦ οἰκείου ποιήματος. Στὴν ἀρίθμηση ὑπολογίζονται μόνον οἱ στίχοι τῶν ποιημάτων. Τυπωμένες λέξεις ἢ φράσεις στὸ γερμανικὸ κείμενο μὲ ἀραιὰ στοιχεῖα ἀποδίδονται καὶ στὴ μετάφραση μὲ τὸν ἴδιο τρόπο.

Γενικὰ κρατήθηκε τὸ κείμενο τοῦ πρωτοτύπου. Σὲ λίγες περιπτώσεις ἔγιναν παρεμβάσεις προκειμένου νὰ ἀποδοθεῖ καλύτερα ἢ ἀντιστοιχία τῆς μετάφρασης. Ἡ ἀπόδοση κάποτε προσκρούει σὲ γραμματικὰ σφάλματα, ὅποτε ἐπιβάλλεται μία σωπηρὴ διόρθωση.

### ΑΡΜΑΤΟΛΟΙ ΚΑΙ ΚΛΕΦΤΕΣ

**16:** Der Armatole. Πρώτη δημοσίευση στὴν ποιητικὴ συλλογὴ “Bilder des Orients von Heinrich Stieglitz”. Leipzig: Cnobloch 1832, τόμ. 3, σ. 302–303.

**18:** Aufbruch der Klephtis. Πρώτη δημοσίευση στὴν παραπάνω συλλογὴ, σ. 309–310.— Ὁ τίτλος τοῦ ποιήματος αὐτοῦ στὴν ἐλληνικὴ πρέπει νὰ ἀποδοθεῖ “Ἡ ἐξέγερση τῶν Κλεφτῶν”. Ἐδῶ δηλαδὴ ἡ λέξις “Klephtis”, ποὺ εἶναι ὀνομαστική, δὲν ἀποδίδει τὸ πραγματικὸ νόημα καὶ θὰ πρέπει νὰ εἶναι ἢ “des Klephtis” (ἔστω καὶ τὸ ὄνομα Klephtis ὡς ἄκλιτο) ἢ der Klephten (στὸν πληθυντικὸ, ποὺ εἶναι ἄλλωστε καὶ τὸ σωστό).

### ΜΠΟΥΜΠΟΥΛΙΝΑ

**22:** Bobolina. Πρώτη δημοσίευση στὴ συλλογὴ “Gedichte hrsg. zum Besten der Griechen von Heinrich Stieglitz und Ernst Große”. Leipzig: Mittler 1823, σ. 101–112.— **24, 46:** Ein hyrkauischer Leu (“Ἐνα λιοντάρι ἀπὸ τὴν Ὑρκαυία). Ἡ Ὑρκαυία ὡς χώρα εἶναι τμῆμα τῆς περιοχῆς τῆς Ἀσίας ἀπὸ τὰ ὑψίπεδα τοῦ κεντρικοῦ Ἰράν ὡς τὴ νοτιοανατολικὴ γωνία τῆς Κασπίας. Ἀπὸ τοὺς ντόπιους λεγόταν καὶ Βαρκάννα, δηλ. χώρα τῶν λύκων. Κατακτῆθηκε ἀπὸ τὸν Μέγα Ἀλέξανδρο καὶ παρέμεινε γιὰ αἰῶνες ὡς σατραπεία μὲ Ἕλληνες διοικητές. Ἄν καὶ ἡ Ὑρκαυία εἶναι γνωστὴ ὡς ἡ χώρα τῶν λύκων, ὁ Γερμανὸς ποιητὴς ἀναφέρει ἐδῶ τὸ λιοντάρι, γιὰ νὰ δώσει μεγαλύτερη ἐμφαση στὰ συμφραζόμενα τοῦ ποιήματός του.— **26, 71:** Kanzini (Κατσώνης). Πρόκειται γιὰ λαθασμένη γραφὴ γιὰ τὸν ἥρωα Λάμπρο Κατῶνη.— **26, 88:** des thermodoischen Flusses (τοῦ Θερμῶδωνα ποταμοῦ). Ὁ Θερμῶδων εἶναι ποταμὸς τοῦ Πόντου, κοντὰ στὸν ὁποῖο κατοικοῦσαν οἱ Ἀμαζόνες.— **28, 101:** Ithome (Ἰθώμη). Ἡ Ἰθώμη εἶναι Βουνὸ τῆς Μεσσηνίας, τὸ σημερινὸ Βουλκάνο.— **30, 166:** zum lieblichen Tanz (στὸν ἀγαπημένον χορὸ). Ἐννοεῖ τὸ χορὸ τοῦ Ἡσαΐα.

40: Bobolina. Πρώτη δημοσίευση στη συλλογή "Neue Lieder der Griechen von Wilhelm Müller". Leipzig: Brockhaus 1823, τεύχ. 2, σ. 6-8.

42: Bobolina/die griechische Heldenfrau zur See. Πρώτη δημοσίευση στην ανθολογία "Anastasia" (Κέσσελρινγκ) 1821-1822, σ. 325-326.

### ΜΠΟΤΣΑΡΗΣ

46: An Demetri Bozzaris. Πρώτη δημοσίευση στο περιοδικό "Hesperus". (Στουτγκάρδη) άρ. 303, 19 Δεκεμβρίου 1827, σ. 1209. Η σωστή γραφή πρέπει να είναι "Demetris" και όχι ή δοτική "Demetri".— 48, 54: Στο πρωτότυπο υποσημειώνονται σχετικά τὰ ἐξῆς: "Der Philhellene Harro Harring ist der Verfasser des Dramas: Die Mainotten und des epischen Gedichts der Psariot. Luzern b. Meyer. 1825. (Leipzig und Bonn bey Schmidt.)" (Ὁ φιλέλληνας Χάρρο Χάρρινγκ εἶναι ὁ συγγραφέας τοῦ δράματος Οἱ Μανιάτες καὶ τοῦ ἐπικοῦ ποιήματος Ὁ Ψαριανός. Λουκέρνη. Ἐκδόσεις Μάγιερ. 1825 (Λειψία καὶ Βόννη. ἐκδ. Σμίντ.).

50: Bozzari. Πρώτη δημοσίευση στη συλλογή "Neue Lieder der Griechen von Wilhelm Müller". Leipzig: Brockhaus 1823, τεύχ. 1, σ. 26-28. Η σωστή γραφή πρέπει να είναι "Bozzaris" και όχι ή δοτική "Bozzari".

52: Mark Bozzari. Πρώτη δημοσίευση στην ἐφημερίδα "Literarisches Conversationsblatt" (Λειψία) 4 Δεκεμβρίου 1823, σ. 1113. Γιὰ τὸ ὄνομα "Bozzaris" (δύο φορές) βλέπε τὴ σημείωση ἀμέσως παραπάνω.— 52, 29 Tuba (τούμπα). Πνευστὸ μουσικὸ ὄργανο, ὁ πρόδρομος τῆς τρομπέτας ποὺ μεταφράστηκε "ἡ σάλπιγγα".— 54, 49: "Normann, Fels der Ehren" (Νόρμαν, Φῆλς ντέρ Ἔρεν). Στὸ πρωτότυπο υποσημειώνονται σχετικά τὰ ἐξῆς: "Mark Bozzari wurde neben der Gruft des im Missolunghi gestorbenen Grafen Norman Ehrenfels beigesetzt. [Karl Fr. Lebrecht Graf von Norman, 1784-1822. S. Allg. d. Biogr. 24, 18]". (Ὁ Μάρκος Μπότσαρης ἐνταφιάστηκε δίπλα στὸ μνήμα τοῦ κόμη Νόρμαν Ἔρενφελς ποὺ πέθανε στὸ Μεσολόγγι. [Κάρλ Φρ. Λέμπρεχτ κόμης φὸν Νόρμαν, 1784-1822, Βλ. Γεν. Γ. Βιογρ. 24, 18]).

56: Vaterlandslied/des/griechischen Helden Marco Bozzaris/1820/nach seiner Rückkehr aus Neapel. Πρώτη δημοσίευση στὸ συλλογικὸ τόμο "Gesänge der Hellenen und Philhellenen 1820-1827 von W. C. Müller". Bremen: Heyse 1828, σ. 13-14.— 56, 1: Seleide (Σούλι). Στὸ πρωτότυπο σημειώνονται σχετικά τὰ ἐξῆς: "Der bekannte Held war aus der

Landschaft Suli im südlichen Epirus, welche zum Paschalik Jannina, unter dem barbarischen Ali Pascha, gehörte. Das Vermögen der Einwohner besteht hauptsächlich in Viehheerden, wie in den Schweizer Sennhöhen. Die Erpressungen des unmenschlichen Statthalters trieben die Sulioten zuerst 1810 zum Aufstand gegen den Gewaltherrn" (Ὁ γνωστὸς ἥρωας ἦταν ἀπὸ τὴν περιοχή Σοῦλι τῆς νότιας Ἠπείρου ποὺ ἀνήκε στὸ πασαλίκι τῶν Ἰωαννίνων κάτω ἀπὸ τὸ βάρβαρο Ἀλὴ πασά. Ἡ περιουσία τῶν κατοίκων ἀποτελεῖται κυρίως ἀπὸ κοπάδια ζώων, ὅπως στὸ Σένν Χέεν τῆς Ἑλβετίας. Οἱ καταπιέσεις τοῦ ἀπάνθρωπου διοικητῆ ἀνάγκασαν τοὺς Σουλιῶτες γιὰ πρώτη φορὰ τὸ 1810 σὲ ἐξέγερση ἐναντίον τοῦ κατακτητῆ).— 58, 28: entfliehn (νὰ ξεφύγει). Στὸ πρωτότυπο σημειώνονται σχετικά τὰ ἐξῆς: "Aus Neapel, wohin M. B. geflohen und im Orden der Carbonari aufgenommen war. Die ausgeartete Staatsverfassung sagte ihm nicht zu, und die Noth seines Geburtslandes rief ihn in die Heimat zurück. Listig begab er sich in Ali Pascha's Kriegsdienste, um sicherer zur Befreiung seiner Landsleute wirken zu können" (Ἀπὸ τὴ Νεάπολη ὅπου ὁ Μ. Μπότσαρης κατέφυγε καὶ ἔγινε δεκτὸς στὸ Τάγμα τῶν Καρμπονάρων. Τὸ διεφθαρμένο κρατικὸ σύνταγμα δὲν τὸν ἱκανοποιῶσε καὶ ἡ ἀνάγκη τῆς γενέτειράς του τὸν κάλεσε πίσω στὴν πατρίδα. Μὲ πονηριὰ πῆγε στὴν ὑπηρεσία πολέμου τοῦ Ἀλὴ πασά, γιὰ νὰ μπορέσει πιὸ σίγουρα νὰ ἐνεργήσει γιὰ τὴν ἀπελευθέρωση τῶν συμπατριωτῶν του).— 58, 37: Gesellen (Σύντροφοι). Στὸ πρωτότυπο σημειώνονται σχετικά τὰ ἐξῆς: "Als rhapsodischer Dichter begeisterte er seine um sich versammelten Kriegshaufen (Armatolis) mit einem aus dem Stegreife gedichteten, mit der Guitarre begleiteten Liede, wenn er ein kühnes Unternehmen wagen wollte" (Ὡς ποιητὴς ραψωδιῶν ἐνθουσίαζε τοὺς συμπολεμιστὲς του (Ἄρματολούς), ποὺ συγκεντρώνονταν γύρω του, μὲ ἕνα τραγούδι ποὺ τὸ ἔκανε πρόχειρα καὶ τὸ συνόδευε μὲ τὴν κιθάρα, ὅταν ἤθελε νὰ ἀποτολμήσει κάποια ριψοκίνδυνη ἐπιχείρηση).

60: Aufruf/von/Marco Botzaris, im Frühling 1821. Πρώτη δημοσίευση στὸν παραπάνω συλλογικὸ τόμο σ. 19-20. im Frühling 1821 (τὴν Ἀνοιξὴ τοῦ 1821). Στὸ πρωτότυπο σημειώνονται σχετικά τὰ ἐξῆς: "M. B. erlangte durch Heucheln des heuchlerischen Ali Pascha Gunst, dass dieser Satan ihm nicht blos in Jannina wichtige Posten vertraute, sondern ihm auch die Kapitanschaft über die Sulioten, und die Freiheit vom Joche der Pforte versprach, wenn sie ihm beistehen wollten" (Ὁ Μ. Μπότσαρης κέρδισε μὲ ὑποκρισία τὴν εὐνοια τοῦ ὑποκριτῆ Ἀλὴ πασά, ὥστε, αὐτὸς ὁ σατανᾶς, ὅχι μόνο στὰ Ἰωάννινα τοῦ ἐμπιστεύθηκε σπουδαῖες θέσεις, ἀλλὰ καὶ τὸ καπετανάτο ἐπάνω στοὺς Σουλιῶτες καὶ τὴν ἐλευθερία ἀπὸ τὸ ζυγὸ τῆς Πύλης τοῦ ὑποσχέθηκε, ἂν ἤθελαν νὰ τοῦ συμπαρασταθοῦν).— 60, 17: Meteoren (καιρικὰ φαινόμενα). Στὸ πρωτότυπο σημειώνονται σχετικά τὰ ἐξῆς: "Meteoren — Nebel,

Gewitterwolken etc., welche die hohen Berge und Schluchten dieser Provinz umschweben, gewähren, als Zufluchtsörter, gegen Feinde sichern Schutz” (Τὰ μετεωρολογικὰ φαινόμενα ὁμίχλη, καταιγίδες, σύννεφα κτλ., ποὺ αἰωροῦνται στὰ ψηλὰ βουνὰ καὶ τὰ φαράγγια αὐτῆς τῆς ἐπαρχίας, προσφέρουν, ὡς καταφύγια, σίγουρη προστασία ἀπὸ τοὺς ἐχθροὺς).— 60, 24: *Hat uns Ali selbst befreit* (μᾶς ἀπελευθέρωσε ὁ ἴδιος ὁ Ἄλῆς). Στὸ πρωτότυπο σημειώνονται σχετικὰ τὰ ἐξῆς: “Ali hatte dem M. B. auch die Zurückgabe ihrer abgezwungenen Güter versprochen. Als er aber nicht Wort hielt, erklärte M. Bozaris seine wahre Gesinnung und forderte hier seine Landsleute gegen den Despoten auf” (Ὁ Ἄλῆς ὑποσχέθηκε στὸν Μ. Μπ. καὶ τὴν ἐπιστροφή τῶν ἀγαθῶν τοὺς ποὺ πάρθηκαν μὲ βία. Ὅταν ὅμως ἀθέτησε τὸ λόγο του, ὁ Μ. Μπότσαρης ἐξήγησε τὴν πραγματικὴ του πρόθεση καὶ ξεσήκωσε τοὺς συμπατριῶτες του ἐναντίον τοῦ δυνάστη).— 62, 26: *der den eignen Sohn verkennt*. (ποὺ καὶ τὸν ἴδιο του τὸ γιὸ ἀγνοεῖ). Στὸ πρωτότυπο σημειώνονται σχετικὰ τὰ ἐξῆς: “M. B. war in Jannina Zeuge gewesen, wie Ali untreu und grausam gegen seine eigenen Freunde war, seinen eigenen Sohn misstraute, ihn betrog, dessen schöne Gemahlin mit Hülfe eines Schlaftrunks, und endlich seine eigene Tochter schändete (Siehe Pouqueville’s angeführte Schriften)” (Ὁ Μ. Μπότσαρης ὑπῆρξε μάρτυρας στὰ Ἰωάννινα τοῦ πόσον ὁ Ἄλῆς ἦταν ἀπιστος καὶ φοικτὸς ἀπέναντι στοὺς ἴδιους τοὺς φίλους του, δὲν εἶχε ἐμπιστοσύνη στὸν ἴδιο του τὸ γιὸ, τὸν ἀπάτησε βιάζοντας τὴν ὁμορφὴ γυναίκα του μὲ τὴ βοήθεια κάποιου ὑπνωτικοῦ, καὶ τέλος ἀτίμασε τὴν ἴδια του τὴν κόρη (βλέπε τὰ σχετικὰ ἔργα τοῦ Πουκεβίλ).— 62, 29: *Es aus* (Ἡσαῦ). Γιὸς τοῦ Ἰσαάκ καὶ γενάρχη τῶν Ἰδουμιτῶν.— 62, 36: *Sumpf des Acheron* (στὸ βάλτο τοῦ Ἀχέροντα). Στὸ πρωτότυπο σημειώνονται σχετικὰ τὰ ἐξῆς: “Der Aufstand der Hellenen wurde 1821 allgemein. Der homerische fabelhafte Höllenfluss Acheron ist ein langsam fliessender, im Sommer zum stagnirenden, die Luft verpestenden Sumpfe austrocknender Fluss, der in der Nähe von Jannina als ein Bach aus der Erde bricht, (vielleicht der unterirdische Ausfluss des jannischen Landsees) und dann an dem 300 bis 1000 Fuss hohen Felsenriff des Suliotenlandes hinschleicht, diesem zum Schutzgraben dient und theilweise zum Reisbau benutzt wird” (Ἡ ἐξέγερση τῶν Ἑλλήνων γενικεύθηκε τὸ 1821. Ὁ ὁμηρικὸς μυθικὸς ποταμὸς τῆς κόλασης Ἀχέροντας κυλᾷ ἀργά, τὸ καλοκαίρι εἶναι στάσιμος καὶ μολύνει τὸν ἀέρα σὰν ἀποξηραμένο ἔλος, πηγάζει κοντὰ στὰ Ἰωάννινα σὰν ρυάκι ποὺ ξεχύνεται στὴ γῆ, (ἴσως τὸ ὑπόγειο στόμιο τῆς λίμνης τῶν Ἰωαννίνων) καὶ μετὰ προχωρᾷ στὸ 300 ἕως 1000 πόδια ψηλὸ ρῆγμα τῶν βουνῶν τοῦ Σουλίου. Αὐτὸ χρησιμεύει σὰν προστατευτικὴ τάφρος καὶ κατὰ ἓνα μέρος γιὰ τὴν καλλιέργεια τοῦ ρυζιοῦ).

64: *Bozzaris Grab*. Πρώτη δημοσίευση στὴ συλλογὴ “Bilder des Orients von Heinrich Stieglitz”. Leipzig: Cnobloch 1832, τόμ. 3, σ. 278–280.

68: *Markos Bozzaris*. Πρώτη δημοσίευση στὴ συλλογὴ “Neue Gedichte von Robert Weber”. Zürich: Meyer und Zeller 1861, 2η ἐκδοση, σ. 28–34.— 70, 73: *Ankona* (Ἀγκώνα). Πρόκειται γιὰ τὴν ἰταλικὴ πόλη Ἀγκώνα.— 72, 89: *Barnakiotis* (Βαρνακιώτης) (Γεώργιος ἢ καὶ Γιωργάκης τοῦ Νικολοῦ, ὅπως πολὺ συχνὰ ἀποκαλοῦνταν πατρωνυμικά, Ἀκαρνάνας Ἀρματολός, ἀπὸ τὸ χωριὸ Βάρνακας τῆς Βόνιτσας καὶ στρατηγὸς τῆς Δ. Ἑλλάδας κατὰ τὴν ἐπανάσταση τοῦ 1821.

78: *Markos Bozzaris Tod/in vier Gesängen*. Πρώτη δημοσίευση στὴ συλλογὴ “Gedichte von Robert Weber”. Basel: Selbstverlag 1880–1881, 4η ἐκδοση, τόμ. 3, σ. 4–18.— 78, 6: *Laspi-Thal* (κοιλιάδα τῆς Λάσπης). Λάσπη εἶναι χωριὸ στὴν Εὐρυτανία τοῦ Νομοῦ Αἰτωλοακαρνανίας, ὀρεινὸ, ἐπάνω στὸν Τυμφορηστὸ καὶ σὲ ἀπόσταση 10 χιλιομέτρων νοτιοανατολικά τοῦ Καρπενησιοῦ.— 92, 223: *Oriflamme* (λάβαρο). *Oriflamme* (ἢ σωστὴ γραφὴ *Auriflamme*) εἶναι γαλλικὴ λέξη καὶ σημαίνει κόκκινη, μὲ πέντε φούντες, μεταξένια σημαία μὲ πράσινα κρόσσια. Ἀπὸ τὸ 1124 σημαία τῆς γαλλικῆς ἐπικυριαρχίας. Κατὰ πάσα πιθανότητα ἐδῶ σημαίνει “λάβαρο”.

96: *An den Sohn/des/Markos Bozzaris*. Πρώτη δημοσίευση στὴ συλλογὴ “Gesänge für Griechenlands Heldenvolk von Johann Rudolf Wyss, dem älteren”. Bern: Jenni 1826, σ. 31.

96: *Der Held von Missolongi/Noto Bozzaris/im März 1826*. Γιὰ τὴν πρώτη δημοσίευση βλεπε ἀμέσως παραπάνω, σ. 40–42.

100: *Noto Bozzaris*. Γιὰ τὴν πρώτη δημοσίευση βλεπε ἀμέσως παραπάνω, σ. 50.

## ΟΙ ΦΙΛΙΚΟΙ

104: *Die Hetäristen*. Πρώτη δημοσίευση στὴ συλλογὴ “Griechenlands Morgenröthe in neun Gedichten von Ludwig Rellstab”, Heidelberg und Speier: Oswald 1822, σ. 20–22.

## ΓΕΩΡΓΑΚΗΣ

110: *Jordaki*. Πρώτη δημοσίευση στη συλλογή "Gedichte von Ludwig Karl Stuckert". Basel: Schweighausersche Buchhandlung 1827, σ. 101-108. Γεωργάκης Όλύμπιος (1772-1821). Άρματολός του Όλύμπου που διορίστηκε από τον Άλέξανδρο Υψηλάντη αρχιστράτηγος των παραδουναβίων Ηγεμόνων. Όταν πολιορκήθηκε στη Μολδαβία από τους Τούρκους ανατίναξε την πυριτιδαποθήκη και σκοτώθηκε μαζί με τους 11 συντρόφους του. *Kloster Secu* (Μονή Σέκου). Βρίσκεται στη Μολδαβία και είναι γνωστή για τα ιερά λείψανα και κειμήλια.— 110,10: *Sardar* (σερδάρης). Λέξη περσική που σημαίνει στρατιωτικός διοικητής.

124: *Jordaki/und/die Hellenen im Kloster Seek*. Πρώτη δημοσίευση στην Άνθολογία "Anastasia". (Κέσσελρινγκ) 1821-1822, σ. 327.— 124,13: *Rogus* (ρόγκος). Λατινική λέξη που σημαίνει "έστια φωτιάς".

## ΚΑΝΑΡΗΣ

128: *Kanaris*. Πρώτη δημοσίευση στη συλλογή "Adelberd von Chamissos Werke. Gedichte". Leipzig: Weidmannsche Buchhandlung 1836, τόμ. 3, σ. 354-356. Το ποίημα αυτό ανήκει στον κύκλο 6 ποιημάτων με τίτλο "Chios" (Χίος), είναι το έκτο ποίημα και γράφτηκε το 1829.— 128,10: *Balestes* (Βαλέστης) ή Μπαλέστης. Πρόκειται για τον κρητικό με γαλλική ύπηκοότητα Βαλέστρα ή Μπαλέστρα (1790-1822), που σκοτώθηκε το 1822 αγωνιζόμενος στην Κρήτη.

132: *Canaris*. Πρώτη δημοσίευση στη συλλογή "Gedichte von A. Dæves". Bremen: Geisler 1838, σ. 207-211.— 138,99: *Orlog* (Ορλόκι). Στα παλαιότερα όλανδικά σημαίνει "πολεμικό πλοίο".

140: *Auf die Verbrennung türkischer Schiffe*. Πρώτη δημοσίευση στη συλλογή "Gedichte des Königs Ludwig von Bayern". München: Cottasche Buchhandlung 1829, μέρος δεύτερο, σ. 25-26.

144: *Konstantin Kanari*. Πρώτη δημοσίευση στη συλλογή "Neueste Lieder der Griechen". Leipzig: Brockhaus 1824, σ. 11. Η σωστή γραφή πρέπει να είναι "Kanaris" και όχι η δοτική "Kanari".

146: *Kanaris*. Πρώτη δημοσίευση στη συλλογή "Bilder des Orients von Heinrich Stieglitz". Leipzig: Cnobloch 1832, τόμ. 3, σ. 311-312.

148: *Kanaris Genossen*. Για την πρώτη δημοσίευση βλέπε άμέσως παραπάνω, σ. 312.

150: *Kanaris Genossen*. Για την πρώτη δημοσίευση βλέπε άμέσως παραπάνω, σ. 323-324.

152: *Verbrennung der türkischen Flotte im Hafen von Mytilene durch Kanaris/1824*. Πρώτη δημοσίευση στην άνθολογία "Die Historischen Volkslieder von Franz Wilhelm Freiherrn von Ditfurth". Berlin: Lipperheide 1872, σ. 19-20.

## ΜΙΑΟΥΛΗΣ

156: *Miaulis/der Seemann*. Πρώτη δημοσίευση στη συλλογή "Gesänge für Griechenlands Heldenvolk von Johann Rudolf Wyss, dem älteren". Bern: Jenni 1826, σ. 38-39.

## Ο ΙΕΡΟΣ ΛΟΧΟΣ

162: *Vor der Niederlage der heiligen Schaar*. Πρώτη δημοσίευση στη συλλογή "Kraft und That freier Hellenen von Christian Bork". Dessau: Ackermann 1823, σ. 60-62.

166: *Den fünf hundert der heiligen Schaar*. Πρώτη δημοσίευση στη συλλογή "Gedichte hrsg. zum Besten der Griechen von Heinrich Stieglitz und Ernst Grosse". Leipzig: Mittler 1823, σ. 96-100.— 166,21: *Tuisko* (Τουίσκο). Σωστότερη γραφή *Tuisto*: Γερμανική θεότητα και γενάρχης των Γερμανών.— 166,25: *Runenzeit* (έποχή των Ρούνων). Η έποχή της αρχαίας γερμανικής γραφής (ρουνική γραφή ή ρουνικά γράμματα).— 166,30: *Gallia* (Γαλατία). Η Γαλατία έκτεινόταν ένμέρει στην περιοχή της σημερινής Έλβετίας και ένμέρει στη Σουαβία.— 170,65: *Caminar* (Καμινάρης). Στρατιωτικός βαθμός στη Δακία (Ρουμανία) που αντιστοιχεί με τον τουρκικό βαθμό μπίμπαση (συνταγματάρχη). Έδώ πρόκειται για το προσωνύμιο του φιλικού Σάββα Φωκιανού - Καμινάρη του έπιλεγόμενου Μπίμπαση. Γεννήθηκε το 1785 στην Πάτμο, κατατάχθηκε στο σώμα των Μπαχαντούρων της Μολδαβίας, διακρίθηκε πολύ γρήγορα και έγινε μπίμπασης και διοικητής γενιτσάρων. Μυήθηκε στη Φιλική Έταιρεία, την όποία όμως έπρόδωσε, γιατί διαφώνησε με τον Υψηλάντη. Με την προσχώρησή του στο στράτευμα του Καρά Άχμέτ Κεχαγιά Μπέν έξασθένησε ή άμυνα της Τέρβιδας.— 170,77: *Tergowesti* (Τυργοβίστα). Ό τόπος όπου συ-

γκεντρώθηκαν οί Τερολοχίτες κάτω από τόν Άλέξανδρο Υψηλάντη πριν από τή μάχη τοῦ Δραγατσανίου (7 Ιουνίου τοῦ 1821).

174: Die heilige Schaar. Πρώτη δημοσίευση στό περιοδικό "Der Volksfreund aus Schwaben" (Στουτγκάρδη) ἀρ. 95, 28 Νοεμβρίου 1821, σ. 381.

176: Aus Kopenhagen. August 1821. Γιὰ τήν πρώτη δημοσίευση βλέπε ἀμέσως παραπάνω, ἀρ. 96, 1 Δεκεμβρίου 1821, σ. 385-386.

182: Phantasie, im August 1821. Γιὰ τήν πρώτη δημοσίευση βλέπε ἀμέσως παραπάνω, ἀρ. 97, 5 Δεκεμβρίου 1821, σ. 389-390.

188: Die heilige Schaar. Πρώτη δημοσίευση στή συλλογή "Lieder der Griechen von Wilhelm Müller". Dessau: Ackermann 1821, τεύχ. 1, σ. 18-19.

190: Die heilige Schaar. Πρώτη δημοσίευση στή συλλογή "Gedichte hrsg. zum Besten der Griechen von Heinrich Stieglitz und Ernst Grosse". Leipzig: Mittler 1823, σ. 23-26

#### ΥΨΗΛΑΝΤΗΣ

198: Ypsilantis Feldruf. Πρώτη δημοσίευση στή συλλογή "Gedichte hrsg. zum Besten der Griechen von Heinrich Stieglitz und Ernst Grosse". Leipzig: Mittler 1823, σ. 76-79.

206: Gastrecht. Πρώτη δημοσίευση στή συλλογή "Spaziergänge eines Wiener Poeten". Hamburg: Hoffmann und Campe 1831, σ. 86-88.

208: Ein Kreuz / am Grabe Alexander Ypsilanti's. Πρώτη δημοσίευση στό περιοδικό "Hesperus" (Στουτγκάρδη) ἀρ. 47, 23 Φεβρουαρίου 1838, σ. 185-186.— 208,27: Die getrennten Glieder. Στό πρωτότυπο ὑποσημειώνονται σχετικὰ τὰ ἐξῆς: "Ypsilanti verlor seinen rechten Arm bey Dresden im sogenannten Befreyungskriege" ('Ο Υψηλάντης ἔχασε τὸ δεξιὸ χέρι στή Δρέσδη, στὸν ὀνομαζόμενο ἀπελευθερωτικὸ πόλεμο).— 210, 52: Sänger (τραγουδιστής). Στό πρωτότυπο ὑποσημειώνονται σχετικὰ τὰ ἐξῆς: "Lassanny vom Olymp in Thessalien, griechischer Oberst und ausgezeichnet als Dichter, begleitete den Fürsten mit dessen beyden Brüdern Nicolo und Georg in's Exil" ('Ο Λασσαννης, ἀπὸ τὸν Όλυμπο τῆς Θεσσαλίας, Ἑλληνας συνταγματάρχης καὶ περίφημος

ὡς ποιητής, συνώδευσε τὸν πρίγκιπα μὲ τοὺς δύο ἀδερφούς του, Νικολὸ καὶ Γεώργιο, στήν ἐξορία).

214: Alexander Ypsilanti auf Munkacs. Πρώτη δημοσίευση στή συλλογή "Lieder der Griechen von Wilhelm Müller". Dessau: Ackermann 1822, τεύχ. 2, σ. 11-14. Ἡ σωστὴ γραφὴ πρέπει νὰ εἶναι "Ypsilantis" (τέσσερις φορὲς) καὶ ὄχι ἡ δοτικὴ "Ypsilanti".— Munkacs ἢ Muncats ἢ Moucacevo: (Μουγκάτς ἢ Μούνκατς ἢ Μουκάτσεβο). "Bergfestung in Ungarn" ('Ορεινὸ κάστρο στήν Οὐγγαρία). Δύο χιλιόμετρα μακριὰ ἀπὸ τήν πόλη Μούνκατς καὶ ἐπάνω σὲ βράχο 60 μ. ὑπάρχει παλιὸ ἱστορικὸ κάστρο, ποὺ ἀπὸ τὸ 19<sup>ο</sup> αἰῶνα χρησιμοποιήθηκε ὡς φυλακὴ, ὅπου φυλακίστηκε ὁ Ἀλέξανδρος Υψηλάντης.

216: Auf die Nachricht von Ypsilanti's/Gefangennehmung durch die Türken. Πρώτη δημοσίευση στή συλλογή "Gedichte für Griechenlands Sache von C. F. Schumann". Rudolstadt: Fröbel 1821, σ. 28 - 31.

220: Alexander Ypsilanti. Πρώτη δημοσίευση στή συλλογή "Gedichte hrsg. zum Besten der Griechen von Heinrich Stieglitz und Ernst Grosse". Leipzig: Mittler 1823, σ. 39. Ἡ σωστὴ γραφὴ πρέπει νὰ εἶναι "Ypsilantis" καὶ ὄχι ἡ δοτικὴ "Ypsilanti".— 220,7: Aluta ἢ Alt ἢ Olt ἢ Oltu (Αλούτας). Παραπόταμος τοῦ Κάτω Δούναβη, ποὺ πηγάζει ἀπὸ τὰ Καρπάθια καὶ χωρίζει τὴ Μεγάλὴ ἀπὸ τὴ Μικρὴ Βλαχία. Γιὰ πολλὰ χρόνια, μὲ βάση τὴ συνθήκη τοῦ Πασάροβιτς, ἀποτελέσε τὴ μεθόρια γραμμὴ μεταξὺ Ὀθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας καὶ τῶν χωρῶν τοῦ Γερμανοῦ Αὐτοκράτορα.

222: Alexander Ypsilantis ruft. Πρώτη δημοσίευση στή συλλογή "Bilder des Orients von Heinrich Stieglitz". Leipzig: Cnobloch 1832, τόμ. 3, σ. 261 - 264.

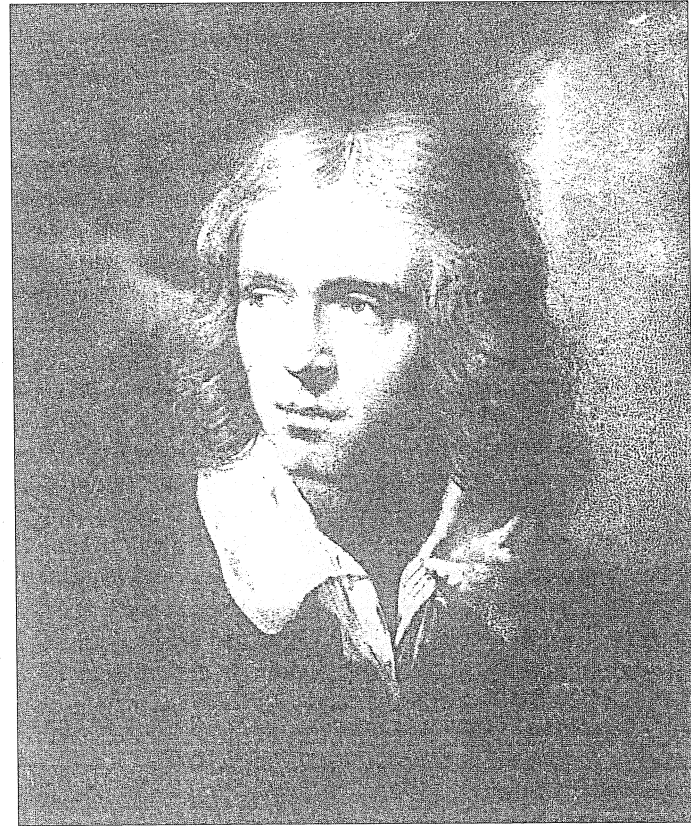
228: Alexander Ypsilantis und die heilige Schaar. Γιὰ τήν πρώτη δημοσίευση βλέπε ἀμέσως παραπάνω, σ. 265-268.— 228,9: Panduren (Πανδοῦροι). Οὐγγρικὴ λέξη ποὺ σημαίνει πεζικάριος στρατιώτης μὲ ἑλαφρὸ ὄπλισμο. Πανδοῦροι ὀνομάστηκαν στήν Αὐστρία (1741-1756) οἱ 5.000 ἱππεῖς ὡς στράτευμα προφυλακῆς κάτω ἀπὸ τὴ διαταγὴ τοῦ Friedrich Freiherr von der Trenck (1726-1794).— 228,9: Arnauten (Ἄρναοῦτοι): Ἄλβανοί.— 228,15: Horeb ('Ορήβ ἢ σωστότερα Χωρήβ). Τμῆμα τοῦ ὄρους Σινά, ὅπου κατὰ τὴν Παλαιὰ Διαθήκη ὁ Θεὸς ἔδωσε στὸν Μωυσὴ τὶς Δέκα Ἐντολές. Ἀπὸ τὴν ἱστορία αὐτὴ ἐπηρεάστηκε καὶ ὀνομάστηκε ἔτσι καὶ μία ὄρεινὴ περιοχὴ τῆς Βοημίας.

232: Alexander Hyspilanti. Πρώτη δημοσίευση στη συλλογή "Vier Gedichte den Griechen Gewidmet von Gottlieb Zimmermann". Ansbach 1821, σ. 14-15. Για το όνομα "Hyspilanti" βλέπε τη σχετική σημείωση παραπάνω.

234: Ypsilanti/19. Juni 1821. Πρώτη δημοσίευση στην ανθολογία "Die Historischen Volkslieder von Franz Wilhelm Freiherr von Ditfurth". Berlin: Lipperheide 1872, σ. 14-16. Για το όνομα "Ypsilanti" βλέπε τη σχετική σημείωση παραπάνω.



Έλληνας Κλέφτης με τη χαρακτηριστική φορεσιά και άρματωσιά.  
Αθήνα, Γεννάδειος Βιβλιοθήκη.



**Ἄντελμπερτ φὸν Σαμίσσο**

30. 01. 1781 – 21. 08. 1838

Ὁ Ἄντελμπερτ φὸν Σαμίσσο (τὸ πραγματικὸ του ὄνομα ἦταν Louis Charles Adélaïde) ἦταν διάσημος ὡς ποιητὴς καὶ γνωστὸς ὡς φυσιοδίφης, ἀπὸ γέννα καὶ πατρίδα Γάλλος, ἀπὸ φύση καὶ χαρακτήρα Γερμανός. Γεννήθηκε στὶς 30 Ἰανουαρίου τοῦ 1781 στὸν πύργο Μπονκοῦρ στὴ γαλλικὴ Καμπανία καὶ κατάγεται ἀπὸ τὸ γένος τῶν Chamizzot ἢ Chamissot. Κυνηγημένοι ἀπὸ τὴ λαίλαπα τῆς γαλλικῆς ἐπανάστασης καὶ μὲ ληλατημένη ὅλη τους τὴν περιουσία οἱ γονεῖς του βρῖσκουν καταφύγιο σὲ γερμανικὰ ἐδάφη, ἀρχικὰ στὴ Νότια Γερμανία (Βύρτσμπουργκ καὶ Μπαίροιτ) καὶ τελικὰ, τὸ 1796, στὸ Βερολίνο. Ἐδῶ ὁ νεαρὸς Σαμίσσο εἶχε τὴν τύχη νὰ ἐπιλεγεῖ, ὡς γόνος εὐγενοῦς, ἀπὸ τὴ γυναίκα τοῦ βασιλιᾶ Φρειδεरिकου Γου-



λιέλμου του Β' όχι μόνο να παίρνει ιδιαίτερα μαθήματα, αλλά και να φοιτά στο Δημόσιο Γαλλικό Γυμνάσιο του Βερολίνου. Χάρη σε μία επιστημονική εργασία του που αφορούσε τον πόλεμο και την οποία αφιέρωσε στο βασιλιά, ονομάστηκε σημαιοφόρος και το 1801, σε ηλικία 20 ετών, έγινε ανθυπολοχαγός. Δεν ακολούθει την οικογένειά του που επιστρέφει στη Γαλλία. Παραμένει στη Γερμανία, αλλά επειδή το στρατιωτικό επάγγελμα δεν τον γοητεύει πιά, στρέφεται στη λογοτεχνία και βυθίζεται κυριολεκτικά στη μελέτη. Ανάμεσα στα υπάρχοντά του βρέθηκε και το χειρόγραφο του δράματος "Ο κόμης Comminge". Τον δικό του "Φάουστ", την πρώτη του προσπάθεια για δράμα, τον βρίσκει «παιδιάστικα μεταφυσικό». Γνωρίζεται με τον επίσης νεαρό Κ. Α. Varnhagen von Ense με τον οποίο, καθώς και με άλλους νέους, ιδρύουν "Το άλμανάκ των μουσών". Στην ομάδα εισέρχονται και αρκετοί άλλοι ανάμεσα στους οποίους βρίσκονται και επώνυμοι, όπως ο ντε Λα Μόττε Φουκέ, ο Σλέγκελ, ο Σντς και ο Άρνιν. Σύμβολό τους είχαν *τὸ τοῦ πόλου ἄστρον*, λογότυπο που από τότε συνοδεύει σχεδόν πάντοτε την υπογραφή του. Γράφει πάνω από χίλιες στροφές του ποιήματος "Φορτουνάτος" που δυστυχώς δεν βρέθηκε. Στις αρχές του 1808 γίνεται δεκτή η παραίτησή του από τον πρωσικό στρατό. Το 1813 γράφει το παραμύθι "Πέτρος Σλέμιλ" που μεταφράζεται σε αρκετές γλώσσες. Το 1819 του φέρνει τιμές, μία περίοπτη θέση και μία γυναίκα. Παντρεύεται τη δεκαοκτάχρονη Αντωνία Πιάστε και γράφει τις "Παρατηρήσεις και απόψεις", το 1824 γράφει την κωμωδία "Η θαυματουργή άγωγή" και το 1831 εκδίδονται τα "Ποιήματα" (Λειψία). Πέθανε στις 21 Αυγούστου του 1838.

### Α. Ν τ έ β ε ς

1794 - 01. 11. 1842

Ο Α. Ντέβες γεννήθηκε το 1794 στη Βρέμη, όπου άσκούσε το επάγγελμα του εμπόρου ειδών πορσελάνης. Παράλληλα ήταν και εκδότης του περιοδικού της Βρέμης "Ο φίλος του πολίτη", που κυκλοφόρησε από το 1822 ως το 1840. Έχει γράψει τα "Τραγουδοστέφανα, πλεγμένα για εύτυχημένους ανθρώπους" (Βρέμη 1829-1830) και τα "Ποιήματα" (Βρέμη 1838). Πέθανε στη Βρέμη την 1 Νοεμβρίου του 1842.

### Έρ ν σ τ Λ ο ύ ν τ β ι χ Γ κ ρ ό σ σ ε

02. 08. 1802 - † μετά το 1832

Ο Έρνστ Λούντβιχ Γκρόσσε γεννήθηκε στις 2 Αυγούστου του 1802 στο Μυλχάουζεν της Θουριγγίας από πατέρα δικαστικό έπιμελητή και προηγουμένως δάσκαλο, ο οποίος τον προόριζε για ράφτη. Ξεφεύγοντας από τις άσχημες συνθήκες του πατρικού σπιτιού πηγαίνει στο σπίτι του θείου του στο Άννοβερο, όπου και φοιτά στο Λύκειο. Το 1821, έχοντας συνάψει έρωτικό δεσμό με την εξαδέρφη του, εγκαταλείπει το Άννοβερο. Έγραψε το δράμα "Βέρθα" (έχει χαθεί) που το αφιέρωσε στον Γκαίτε, ελπίζοντας σε οικονομική βοήθεια, ο οποίος το απέρριψε. Ο γραμματέας του όμως του χορηγεί κάποια βοήθεια και τον συστήνει στη Λειψία. Επιστρέφει στη Βαϊμάρη, δεχόμενος τη βοήθεια του Γιόχαν Ντάνιελ Φάλκ, με τις οδηγίες του οποίου αποφασίζει να σπουδάσει νομικά στο Γκαίτινγκεν, ελπίζοντας ότι από την ποιητική του δραστηριότητα θα έξοικονομεί τα έξοδά του. Ο πατέρας του παιδικού του φίλου Βίλχελμ Χάν, ο γνωστός βιβλιόπώλης του Άννοβέρου, αναλαμβάνει την έκδοση του έργου του "Ο κόμης Γκόρντο". Ο Γ. Π. Έκερμαν τους παρέχει κατοικία (το παιδί τους έχει ήδη γεννηθεί). Η προσπάθειά του να πλησιάσει και πάλι τον Γκαίτε μέσω του "Γκόρντο" δεν έπέτυχε. Συνεχίζει τις σπουδές του και συνδέεται με τον Χάινριχ Στίγκλιτς. Κάνει τη διδακτορική του διατριβή και από το 1826 ζει στη Δρέσδη ως συγγραφέας, κυρίως με άρθρα σε μεγάλη εφημερίδα του Άουγκσμπουργκ, στην οποία και προσλαμβάνεται το 1829. Μετακομίζει στο Άουγκσμπουργκ, αλλά διαμένει κατά διαστήματα και στο Μόναχο, όπου είναι συντάκτης στα "Βαυαρικά Φύλλα" και το παράρτημά τους "Ο τράγος" και από το 1830 στα "Βαυαρικά χρονικά". Από τη δραστηριότητά του αυτή γίνεται αντιπαθής στην κυβέρνηση και στις 15 Οκτωβρίου του 1830 λόγω συμμετοχής του σε υποθέσεις της έξωτερικής πολιτικής εκδιώκεται από τη Βαυαρία. Λόγω των συνεχιζόμενων δημοσιεύσεων πολιτικών κειμένων του καταδικάζεται το 1832, μαζί με τον ομοϊδέατη του Δρα Πίστορ, σε δίμηνη ποινή φυλάκισης, την οποία δεν εκτίει γιατί δραπετεύει. Έρμηην καταδικάζεται σε βαρύτερη ποινή. Πηγαίνει στη Γαλλία και μετά στην Έλβετία, όπου εργάζεται ως διορθωτής, πιθανότατα στον έκδοτικό οίκο Ζάουερλαιντερ του Άαράου. Τελευταία διέμεινε στο Λονδίνο συνεργαζόμενος με το περιοδικό "Το φώς της άγκυρας". Εκεί χάνονται τα ίχνη του. Έχει δημοσιεύσει πολλά επαναστατικά πολιτικά κείμενα και έχει γράψει πολλά ποιήματα, ανάμεσα στα όποια και 11 ποιήματα που αφορούν την Ελλάδα, που τα έξέδωσε "Για το καλό των Έλλήνων", μαζί με τον Χάινριχ Στίγκλιτς το 1829 στον τόμο "Gedichte".



### Ἀναστάζιους Γκρούβ

11. 04. 1806 – 12. 09. 1876

Ὁ Ἀναστάζιους Γκρούβ (Ἄντον Ἀλεξάντερ, κόμης τοῦ Ἄουερσπεργκ) βαπτίστηκε μετὰ τὰ ὀνόματα Μαρία Ἄντον Ἀλεξάντερ Γιόζεφ Ρίχαρντ Ζίγκφριντ Λέο καὶ κατάγεται ἀπὸ εὐγενῆ γενιὰ πού οἱ ρίζες της φτάνουν ὡς τὸν 10<sup>ο</sup> αἰώνα. Γεννήθηκε στίς 11 Ἀπριλίου τοῦ 1806 στὸ Λάμππαχ τῆς Αὐστρίας καὶ πέθανε στίς 12 Σεπτεμβρίου τοῦ 1876 στὸ Γκράτς. Τὸ 1813, σὲ ἡλικία ἑπτὰ ἐτῶν, φοιτᾷ στὴ Θερεσιανὴ Ἀκαδημία Ἰππικῶν, στὴν ὁποία φοίτησαν καὶ πολλὰ ἄλλα μέλη τῆς οἰκογένειας. Δύο χρόνια μετὰ καὶ ὡς τὸ 1818, χρονιὰ πού πεθαίνει ὁ πατέρας του, φοιτᾷ στὴν Ἀκαδημία Μηχανικῶν, μία στρατιωτικὴ σχολὴ γιὰ τὸ “εὐφυὲς ὄπλο”,

τὴν ὁποία ἐγκαταλείπει γιὰ νὰ σπουδάσει στὴ Βιέννη φιλοσοφία. Τὰ ἐπόμενα χρόνια σπουδάζει νομικὰ στὸ Γκράτς καὶ στὴ Βιέννη, ὅπου καὶ ἐμφανίζεται γιὰ πρώτη φορὰ ὡς ποιητῆς καὶ φλογερὸς πατριώτης, μετὰ ἰδιαιτέρου πάθος γιὰ τὸν τόπο καταγωγῆς του. Ὁ εὐφυὲς καὶ πολὺ ὁμορφος νεαρὸς κόμης, ὁ κόμης τῶν ποιητῶν, πού ἦταν τόσο ἐλεύθερος, ὥστε μποροῦσε νὰ εἶναι ἐλεύθερος, δημιουργεῖ στενὲς φιλικὲς σχέσεις μετὰ τοὺς ποιητὲς Γκριλπάρτσερ, Λενάου, Ζάιντλ, Μπάουερνφελντ, Φόιχτερσλεμπεν, Τσέντλιτς, Φόγκλ, Λάιτνερ καὶ μετὰ τοὺς λογίους Βόλφ, Κάλτενμπεκ, Κάραγιαν, μετὰ μουσικοὺς, ζωγράφους καὶ ἠθοποιούς. Γίνεται βουλευτῆς, γεροϋσιαστῆς καὶ πρέσβης καὶ ἔχει ἄμεση πρόσβαση στὸν αὐτοκράτορα. Ταξιδεύει στὴ Γερμανία, Γαλλία καὶ Ἰταλία. Ἐκδίδει τὰ ποιήματα “Ὁ τελευταῖος ἰππότης” καὶ “Στὴ βεράντα” καὶ χρησιμοποιεῖ, λόγω τῆς θέσης του καὶ ἐξαιτίας τῆς λογοκρισίας, τὸ ψευδώνυμο Ἀναστάζιους Γκρούβ, τὸ ὁποῖο μπορεῖ στὰ δύο αὐτὰ ποιήματα νὰ μὴν ἦταν καὶ τόσο ἀπαραίτητο, ἦταν ὅμως στὴ συλλογὴ “Περίπατοι ἐνὸς βιεννέζιου ποιητῆ”. Ἔργα του εἶναι “Τὰ εἰρήπια” (Λειψία 1835), “Τὰ φύλλα τῆς ἀγάπης”, “Ποιήματα” (1837), “Ὁ τελευταῖος ποιητῆς”, τὸ “Νυμπελοῦνγκεν μετὰ φράσκο”, “Τὸ φύλλο τοῦ βιβλίου”, “Ὁ ἱερέας τοῦ Κάλενμπεργκ” (1850), “Λαϊκὰ τραγούδια ἀπὸ τὸ Κράν” στὰ ὁποῖα ἀνήκουν καὶ τὰ “Τραγούδια κατὰ τῶν Τούρκων”, τοῦ προαιώνιου ἐχθροῦ τῆς χριστιανοσύνης, ὅπως τοὺς χαρακτηρίζει. Δὲν πρόλαβε τὴ δημοσίευση τῶν ἔργων του “Διαμάντια καὶ μαργαριτάρια”, “Πρίγκιπας Εὐγένιος”, “Τὸ ταμποῦρλο τοῦ Οὐλμ”, καὶ “Ὁ Γκνάιξναου στὴν Ἐρφούρτη”.

### Χάρρο Πάουλ Χάρρινγκ

28. 08. 1798 – 15. 05. 1870

Ὁ Χάρρο Πάουλ Χάρρινγκ γεννήθηκε στίς 28 Ἀπριλίου τοῦ 1798 στὸ Ἴμπενσντορφ τῆς Σιλεσίας ἀπὸ πατέρα μεγαλοκτηματία. Ἀρχικὰ τὸν βρῖσκουμε ὑπάλληλο Τελωνείων καὶ σύντομα στὴν Κοπεγχάγη, ὅπου ἐξειδικεύεται στὴ ζωγραφικὴ ἀπεικόνιση μαχῶν, φοιτώντας στὴν ἐκεῖ Ἀκαδημία Τεχνῶν ἀπὸ τὸ 1819. Τὸ 1820 διαμένει στὴ Βιέννη καὶ στὸ Βύρτσμπουργκ, ἀπὸ ὅπου ἐπιστρέφει στὴ Δανία. Ὁ περιπετειώδης χαρακτήρας του τὸν κατευθύνει τὸ 1821 στὴν Ἑλλάδα, ὅπου γιὰ ἕνα χρόνο τὸν βρῖσκουμε νὰ πολεμᾷ στὸ πλευρὸ τῶν Ἑλλήνων. Τὰ ἀποτελέσματα δὲν τὸν ικανοποιοῦν καὶ πηγαίνει στὴ Ρώμη, ὅπου διαμένει μόνον γιὰ ἕνα χρόνο καὶ μετὰ πηγαίνει στὴ Βιέννη, ὅπου ἐργάζεται στὸ θεατρὸ τῆς. Μετὰ ἰδιωτεύει στὴν Πράγα καὶ ἀργότερα, τὸ 1828, στὴ Βαρσοβία γιὰ νὰ καταταγεῖ στὸ ρωσικὸ σύνταγμα λογχοφόρων. Ὄταν τὸ 1830 γίνεται ἡ Ἰουλιανὴ Ἐπανάσταση

στη Γαλλία, έγκαταλείπει τὸ στρατὸ καὶ ἐπιστρέφει στὸ Μπράουνσβαίγκ τῆς Γερμανίας. Ἀπελευνεται ἀπὸ τὴ Σαξονία καὶ τὴ Βαυαρία λόγω δημαγωγίας καὶ πηγαίνει στὸ Στρασβούργο, ὅπου ἐκδίδει τὴν ἐφημερίδα “Ἡ συνταγματικὴ Γερμανία”. Ὑστερα ἐπιστρέφει στὴ Γαλλία. Συλλαμβάνεται στὸ Μπάντ Γκρένχεν λόγω συμμετοχῆς του σὲ ἐξέγερση τὸ 1836 καὶ φυλακίζεται στὸ Σόλοτουρ τῆς Ἑλβετίας. Ἀπελευθερώνεται καὶ σὲ λίγο ἐκτοπίζεται ἀπὸ τὸ καντόνι τῆς Βασιλείας γιὰ νὰ ξανασυλληφθεῖ στὴ Βέρνη. Ἀπελευνεται ἀπὸ ὅλη τὴν Ἑλβετία καὶ πηγαίνει μέσω τοῦ Καλαὶ στὸ Λονδίνο. Τὸ 1837 τραυματίζεται σὲ μία μονομαχία μὲ πιστόλι καὶ ἀπὸ τότε ζεῖ στὸ νησί Χέλγκολαντ, ὅπου μετὰ ἀπὸ προστριβὲς μὲ τὸν κυβερνήτη φυλακίζεται σὲ ἓνα πολεμικὸ πλοῖο. Τὸ 1838 εἶναι στὸ νησί Τζέρσεϋ, τὸ χειμῶνα 1838–1839 πάλι στὸ νησί Χέλγκολαντ, μετὰ στὸ Μπορντό, τὸ 1841 στὴν Ὀλλανδία, ἀργότερα στὴν Ἀγγλία, στὴ Γαλλία καὶ στὴ Βραζιλία. Τὸ 1843 στὸ Ρίο Ἰανέιρο καὶ μετὰ στὶς Η.Π.Α., ὅπου ζεῖ ὡς ζωγράφος καὶ συγγραφέας. Τὸ 1848 ἐπιστρέφει στὴ Γερμανία, στὸ Ἀμβούργο ἀρχικὰ καὶ μετὰ στὸ Ρέντσμουργκ, ὅπου ἐκδίδει τὴν ἐφημερίδα “Ὁ λαός”. Τὸ 1848 ἐκδιώκεται καὶ καταφεύγει στὴ Χριστιάνια τῆς Νορβηγίας, ὅπου μὲ ἐπαναστατικὰ κείμενα προτρέπει τοὺς Νορβηγοὺς σὲ ἐξέγερση κατὰ τῆς μοναρχίας. Ἐξαναγκάζεται σὲ φυγὴ καὶ πηγαίνει στὴν Κοπεγχάγη, ὅπου ὁμῶς δὲν ἔχει τὴν ὑποδοχὴ ποὺ περίμενε καὶ φεύγει γιὰ τὸ Λονδίνο, ὅπου, ὡς μέλος μιᾶς εὐρωπαϊκῆς κεντρικῆς ἐπιτροπῆς, ζεῖ σχεδὸν ἄθλια. Τὸ 1854 φτάνει στὸ Ἀμβούργο, ὅπου συλλαμβάνεται ἀμέσως. Μετὰ ἀπὸ παρέμβαση τοῦ ἀμερικανοῦ προξένου ἐλευθερώνεται, μεταβαίνει στὴν Ἀμερική, ὅπου διαμένει ὡς τὸ 1856 γιὰ νὰ ξαναπάει στὸ Ρίο καὶ μετὰ στὴν Ἀγγλία. Ἀπὸ ἐκεῖ παρακαλεῖ τὴν κυβέρνηση τῆς Δανίας νὰ τοῦ παραχωρήσει λίγο πάτριο ἔδαφος, ἀκόμη κι ἂν αὐτὸ ἦταν τῆς φυλακῆς. Δὲν ἔκανε χρῆση τῆς ἀδείας ποὺ τοῦ δόθηκε καὶ ζεῖ ἀνάμεσα στὸ Λονδίνο καὶ στὸ Τζέρσεϋ. Στὶς 21 Μαΐου τοῦ 1870 βρέθηκε νεκρὸς στὸ δωμάτιό του, ἔχοντας αὐτοκτονήσει μὲ σιλιέτο (κατὰ ἄλλη ἐκδοχὴ μὲ φωσφόρο). Ὁ Χάρρινγκ ἦταν ἓνας παραγωγικὸς συγγραφέας, πολὺ ὀνομαστὸς στὸ μυθιστόρημα, στὸ δράμα καὶ στὰ πολιτικὰ κείμενα. Ἔργα του εἶναι: “Ἀνθη νεότητας” (1821), “Φύλλωμα κυπαρισσιῶν” (πεζὰ 1825), “Διηγῆματα” (1826), “Σερενάτες καὶ φαντασίες ἐνὸς φρισλανδοῦ τραγουδιστῆ” (1828), “Ρόνγκαρ Γίαρ, ταξίδια ἐνὸς φρισλανδοῦ στὴ Δανία, Γερμανία, Οὐγγαρία, Ὀλλανδία, Γαλλία, Ἑλλάδα καὶ Ἑλβετία” (1828), “Ὁ καρμπονάρος τοῦ Σπολέτο” (μια πολιτικοσατυρικὴ νουβέλλα 1831), “Ροζαμπιάνκα, τὸ τραγούδι ἐνὸς φρισλανδοῦ στὴν ἐξορία” (1831), “Οἱ μαῦροι τοῦ Γκίσσην ἢ ὁ γερμανικὸς δεσμὸς” (1831), “Σκίτσα ἀπὸ τίς ἡμέρες πρὶν καὶ κατὰ τὴ διάρκεια τῆς πολωνικῆς ἐπανάστασης τοῦ 1830” (1832), “Ὁ Φάουστ μὲ σύγχρονη φορεσιά” (θέατρο σκιῶν 1833), “Ὁ παθιασμένος γέροντας, ὕμνοι ἐνὸς ἐξόριστου” (1838), “Δημοκρατικὰ ποιήματα” (1848), “Ντολόρες, εἰκόνες ἐνὸς χαρακτήρα ἀπὸ τὴ Νότια Ἀμερική” (1858–1859), “Ὁ Μωϋσῆς ἀπὸ τὸ Τάνις”, (ιστορικὸ δράμα 1859), καὶ “Ἡ δυναστεία”, (τραγωδία 1859).



**Λουδοβίκος ὁ Α΄, βασιλιάς τῆς Βαυαρίας**

25. 08. 1786 – 29. 02. 1868

Ὁ Λουδοβίκος ὁ Α΄, βασιλιάς τῆς Βαυαρίας γεννήθηκε στὶς 25 Αὐγούστου τοῦ 1786 στὸ Στρασβούργο καὶ πέθανε στὴ Νίκαια στὶς 29 Φεβρουαρίου τοῦ 1868. Ὁ πατέρας του, Μάξ Γιόζεφ, ἦταν πρίγκιπας τοῦ Τσβάμπρουκεν. Ὁταν ἡ μητέρα του Ἀουγκούστα, πριγκίπισσα τοῦ Ἔσσην-Ντάρμστατ, γέννησε τὸν Λουδοβίκο, ἐκεῖνος ὑπηρετοῦσε ὡς συνταγματάρχης στὸ Στρασβούργο. Ὁ βασιλιάς Λουδοβίκος ὁ ΙΣΤ΄ ἔβαλε στὴν κούνια τοῦ νεογέννητου, ὡς δῶρο τοῦ νονοῦ, τὰ διακριτικὰ τοῦ συνταγματάρχη. Ἡ ἐξέγερση τῶν Ἰακωβίνων τοὺς ἀναγκάζει νὰ καταφύγουν στὸ Μάνχαϊμ, ὅπου περνᾶ τὰ παιδικὰ του χρόνια. Ἡ ἐπέλαση τῶν Γάλλων στὸ Παλατινάτο τοὺς ὑποχρεώνει σὲ νέα φυγὴ. Ἀπὸ τὸ 1895, χρονιὰ ποὺ πέθανε ὁ θεῖος του, ὁ πατέρας του ἀναλαμβάνει κυβερνήτης τοῦ ὑπὸ γαλλικὴ

κατοχή κρατιδίου Τσβάμπρυκεν και διαμένουν στο Ρόρμπαχ, έως ότου ο θάνατος του βασιλιά του Παλατινάτου και της Βαυαρίας Καρόλου Θεοδώρου τον οδηγεί στο Μόναχο. Στις 6 Μαρτίου του 1899 ο διάδοχος πλέον Λουδοβίκος εγκαθίσταται με τα αδέρφια του στο Μόναχο, την πόλη που θα του χωριστά τη μελλοντική της λαμπρή άνοδο. Το 1803 πηγαίνει στο πανεπιστήμιο συνοδευόμενος από τον Σαμπούγκα, το δάσκαλό του στα θρησκευτικά, έχοντας για μέντορά του τον καθηγητή ηθικής και φιλοσοφίας Γκάιλερ, έναν καλοκάγαθο ευαγγελικό ιερέα που άσκούσε μεγάλη πνευματική επιρροή επάνω του. Τον επόμενο χρόνο φοιτά στο πανεπιστήμιο του Γκαίτινγκεν. Είναι πολύ μελετηρός φοιτητής και εδώ βάζει τις βάσεις της πολύπλευρης μόρφωσής του, που επιτρέπει στο μετέπειτα βασιλιά, όπως αποδεικνύεται από τις διορθώσεις, τροποποιήσεις και υπογραφές του στις χιλιάδες ύπουργικές αποφάσεις και διατάγματα, να κυβερνά συνειδητά, με γνώση και σοφία. Είχε σε ιδιαίτερη εκτίμηση τον ιστοριογράφο Γιοχάνες Μύλλερ και από τη σχέση του με αυτόν, που ήταν παράλληλα ποιητής και δραματιστής, διαμόρφωσε τον άγνό του πατριωτισμό. Από τα ποιήματα των νεανικών του χρόνων φαίνεται το πάθος του κατά του προαιώνιου έχθρου του γερμανικού έθνους, του Ναπολέοντα. Ένα ταξίδι του, το 1804, στην Ιταλική μητρόπολη των τεχνών ξυπνά στο δεκαοχτάχρονο πρίγκιπα τις αισθήσεις του για την τέχνη. Στην εκστρατεία του 1806-1807 κατά της Πρωσίας και της Ρωσίας κάνει την πρώτη του στρατιωτική θητεία. Στο Βερολίνο, εκείνες τις ημέρες της μεγάλης ταπεινώσης της Γερμανίας, παρουσία των Γάλλων στρατηγών, κάνει για πρώτη φορά τη σκέψη της ανέγερσης της Βαλχάλλα, ενός μνημείου για το γερμανικό πνεύμα. Κι ενώ στην πρωσική πρωτεύουσα όλοι προσκυνούν το γαλλικό φαινόμενο, ο βαυαρός πρίγκιπας επισκέπτεται το γλύπτη Σάντοβ και παραγγέλλει μία προτομή του Φρειδερίκου του Μεγάλου. Η αποστροφή του για τον "Κορσικανό" εξελίσσεται σε πικρό μίσος. Το 1810 παντρεύεται με τη Θηρεσία, πριγκίπισσα της Σαξονίας-Χίλντμπουργκχαουζεν. Το 1813, με τη δημιουργία της όμοσπονδίας των κρατών του Ρήνου, προάγεται σε αρχιστράτηγο και εκδίδει ένθουσιώδεις ημερήσιες διαταγές. Συνοδεύει τον πατέρα του στο συνέδριο της Βιέννης. Μιλώντας μεγαλόφωνα, εξαιτίας της βαρνηκότητας του, και χειρονομώντας χαρακτηριστικά ως εξαιρετικά εκκεντρικός "αυτός που σκορπά τα λεφτά του για παλιούς πίνακες και έρεπια από την αρχαία Ελλάδα". Ζητά την επιστροφή της Αλσατίας και του Λότρινγκεν συνθέτοντας το επίγραμμα "Θλιβερή εικόνα του κράτους των Γερμανών: ο δικέφαλος αετός! Όταν υπάρχουν δύο κεφάλια, άχ τότε σπάζει το κεφάλι!". Το 1814 επισκέπτεται το μουσείο του Λονδίνου, όπου θαυμάζει τα γλυπτά του Παρθενώνα, τον οποίο θεωρεί ότι καλύτερο υπάρχει στον κόσμο, όπως θα πει αργότερα, κατά την επίσκεψή του στην Ελλάδα. Με την κατάρρευση του Ναπολέοντα είναι αυτός που ζητά την επιστροφή των κλαπέντων έργων τέχνης. Τα άλλαπάλληλα ταξίδια στην Ιταλία τον φέρνουν ακόμη πιο κοντά στην τέχνη. Το χειμώνα του 1817 με τους Κορνέλιους, Θορβάλντσεν, Όβερμπεκ και Σνόρ ιδρύ-

ουν μία ομάδα-κίνημα με καλλιτεχνικό ενδιαφέρον. Στα μέλη του ρωμαϊκού κύκλου καλλιτεχνών συμπεριφέρεται σαν φίλος και είναι πάντα αυτός που συμφιλιώνει τα πνεύματα, όταν αυτά όξύνονται, ανάμεσα στον "ένσαρκωμένο ελληνιστή" Κλέντσε και το χριστιανό-ρομαντικό Κορνέλιους, με έναν τρόπο όμορφο, πνευματώδη και έλληνοπρεπή. Συντάσσει ένα μνημόνιο το οποίο αποτελεί τη βάση του βαυαρικού συντάγματος. Η προσυπογραφή του συντάγματος είναι αυτή που τον αναγκάζει να άκυρώσει ένα προγραμματισμένο ταξίδι στην Ιταλία και στην Ελλάδα, όπου ήδη έχει αρχίσει η εξέγερση. Είναι αυτός, που το 1818, ως πρώτος υπογράφει το σύνταγμα, όρκίζεται σ' αυτό και επιτρέπει έλευθερία στον τύπο, πράγμα που άκυρώνει τους ευρωπαίους μονάρχες. Όταν ο Μέττερνιχ, μέσω του πρέσβη του, του εκφράζει τη δυσαρέσκεια του αυτοκράτορά του, ο Λουδοβίκος άπαντά, ότι ύπόλογος είναι μόνον άπέναντι στον Θεό και στο σύνταγμα. Στην έξωτερική πολιτική ζητά την επιστροφή του Παλατινάτου και δηλώνει δημόσια τη συμπάθειά του για την εξέγερση του ελληνικού λαού, στον οποίο άποστέλλει σημαντική, για τα δεδομένα της εποχής, οικονομική βοήθεια. Καθερώνει σύστημα άποταμίευσης και για πρώτη φορά ο κρατικός προϋπολογισμός δεν είναι έλλειματικός, έστω και αν είναι σε βάρος των έξοπλισμών. Στη Λούντβιχστρασε χτίζεται η στρατιωτική αίθουσα, το ώδειο, ή Λούντβιχσκιρχε, το πανεπιστήμιο, ή βιβλιοθήκη, το ίνστιτούτο τυφλών και ή ύψη της νίκης. Για τη φύλαξη των εικαστικών θησαυρών κατασκευάζονται ή νέα πινακοθήκη και ή αίθουσα της βαυαρικής φήμης με το γιγάντιο μεταλλικό γλυπτό που άναπαριστά τη Βαυαρία. Το κέντρο της πόλης άποκτά μία εκκλησία βασιλικού ρυθμού, ενώ σε προάστιο χτίζεται άλλη μία γοτθικού ρυθμού. Πολλά σημεία της πόλης κοσμούνται με άγάλματα έπιφανών εύγενών και πολιτών. Μπορεί να κατηγορήθηκε από πολλούς για άσκοπη σπατάλη πολλών χρημάτων, όμως ως το τέλος της ζωής του κατάφερε να κάνει το Μόναχο πρώτη πόλη της Γερμανίας στην τέχνη και τη χώρα του, σε όλη τη διάρκεια της βασιλείας του, να άπολαμβάνει την ειρήνη. Τα κείμενα τα όποια έχει γράψει είναι πάρα πολλά με κυρίαρχες τις πολιτικές του υποθήκες. Έδώ σημειώνουμε τα λογοτεχνικά του έργα: "Ποιήματα" I, II, III, "Ρωμαϊκά δίστιχα" I - XVII, "Ελεγείες" I - VI, "Ρωμαϊκές άντίκες", "Στην Ελλάδα. Την άνοιξη του 1821", "Εκκληση προς τους Έλληνες. Καλοκαίρι του 1822", "Στην Ελλάδα, μετά το τέλος του άγώνα", "Αττικές έλεγείες", "Αποχαιρετώντας την Αθήνα" και "Στο γιό μου Όττο".

## Κρίστιαν Μύλλερ

1790 - ?

Ο Κρίστιαν Μύλλερ γεννήθηκε το 1790 (κατά τον Quérard στις 18 Απριλίου του 1786) στο Άιζεναχ της Θουριγγίας. Σπούδασε στο Γκαίτινγκεν, έγινε διδάκτορας και γραμματέας υπουργείου στο Άιζεναχ. Παραιτήθηκε από τη θέση αυτή και συνόδευσε τη μητέρα του στην Αγία Πετρούπολη. Το 1812 πήγε στο Παρίσι και μετά έζησε για μερικά χρόνια στο Μόναχο. Το 1817 έγινε γραμματέας Υπουργικού Συμβουλίου της κυβέρνησης του πρίγκιπα Εδγένιου φον Λόιχτενμπεργκ, ταξίδεψε στην Ιταλία το 1820 και το 1821 στα Ίονια Νησιά και στην Ελλάδα. Στη συνέχεια έζησε στη Γενεύη. Στην Πετρούπολη έγραψε το έργο "Συμβολή στη σύγχρονη ιστορία". Μετέφρασε τον Legér από τα γαλλικά, έγραψε την "Περίγηση από την Αγία Πετρούπολη στο Παρίσι, μέσα από την Πρωσία, Σαξονία, Αυστρία, Βαυαρία, Βυρτεμβέργη και Ρηνανία". Έγραψε πάρα πολλά άρθρα σε εφημερίδες, τους "Δύο Σαλές" (διήγημα), τα "Ταξίδι στην Ελλάδα και στα Ίονια Νησιά" (1821), "Το κορίτσι από την Ίθακη ή το στέμμα του Όδυσσέα" (μυθιστόρημα), την "Εκάτη" και το "Λάκκο των λεόντων". Ο Μύλλερ εξέδωσε πολλά ποιήματά του σε διγλωσση έκδοση (γερμανικά με μετάφραση στα γαλλικά) σε πολυτελές τεύχος, με σκοπό να συγκεντρώσει χρήματα για να εξαγοράσει αιχμάλωτες Έλληνοπούλες. Δεν είναι γνωστό πότε πέθανε.

## Βίλχελμ Μύλλερ

07. 10. 1794 - 30. 09. 1827

Ο Βίλχελμ Μύλλερ (ό αποκαλούμενος "Έλληνας Μύλλερ") γεννήθηκε στις 7 Οκτωβρίου του 1794 στο Ντεσάου, όπου και πέθανε σε ηλικία 33 ετών, στις 30 Σεπτεμβρίου του 1827. Καταγόταν από φτωχή, αλλά έπιφανη οικογένεια. Μοναδικό παιδί που επέζησε από τα έξι παιδιά της οικογένειας, είχε όλη την αγάπη και την τρυφερότητα των γονέων του και σχεδόν απόλυτη ελευθερία. Έτσι φρόντισαν, αν και με πολλές στερήσεις, για μία καλή μόρφωση, γιατί από πολύ νωρίς φάνηκε η έξυπνάδα του. Έντεκα ετών έχασε τη μητέρα του. Ο πατέρας του παντρεύτηκε μία άρκετα εύκατάστατη χήρα, ίσως για να εξασφαλίσει τις καλύτερες δυνατές σπουδές για το μονάκριβο παιδί του. Σε ηλικία 14 ετών εξέδωσε έναν τόμο, που περιελάμβανε ωδές, μικρά τραγούδια και ένα δράμα. Το 1812 φοιτά στο πανεπιστήμιο του Βερολίνου και είναι έπιμελέστατος φοιτητής. Το 1813 κατατάσσεται ως έθελοντής στον πρωσικό στρατό και παίρνει μέρος σε



τέσσερις μάχες. Το Νοέμβριο του 1814 επιστρέφει από τις Βρυξέλλες και παραιτείται από το στρατό. Μετά τη διετή διακοπή συνεχίζει τις σπουδές του. Οι στρατιωτικές εμπειρίες τον ώριμασαν πρόωρα, ή αγάπη για την πατρίδα του μεγάλωσε ακόμη πιο πολύ και οι έπιστημονικές του επιδιώξεις αλλάζουν πλέον κατεύθυνση. Ός το 1815 έχει κάνει ήδη φιλολογικές και έπιστημονικές προσπάθειες. Όμως σε μία πυρκαγιά κάηκαν και τα γραπτά και η βιβλιοθήκη του. Το 1814, μαζί με άλλους νέους, γίνεται μέλος ενός όμιλου ποιητών, ιδρυτικά μέλη του όποιου είναι ο κόμης Φρειδερίκος του Καλκρόιτ, ο κόμης Γκέοργ φον Μπλάνκνενζε και ο ζωγράφος Βίλχελμ Χένσελ, ο όποιος αργότερα παντρεύτηκε την αδελφή του Φ. Μέντελσον. Τα "Άνθη του δεσμού" που τυπώνονται το 1815 περιλαμβάνουν και τις δικές του πρώτες ποιητικές προσπάθειες. Τις πρώτες περιγραφές για το ταλέντο του νεαρού ποιητή τις έχουμε από τον ποιητή και μετέπειτα φίλο

του Γκούσταβ Σβάμπ. Γίνεται μέλος τῆς “Γερμανικῆς Ἐταιρείας”. Τὸ 1817 τελειώνει τὶς πανεπιστημιακὲς του σπουδὲς καὶ πρόκειται νὰ ἀναλάβει ἐπιστημονικὴ ἀποστολὴ στὴν Ἀνατολὴ (Κέρκυρα, Χίο, Ἀθήνα καὶ Αἴγυπτο) γιὰ καταγραφή καὶ πιθανὴ ἀγορὰ ἀρχαίων θησαυρῶν τῆς τέχνης. Στὴ συστατικὴ ἐπιστολὴ περιγράφεται ὡς: “ὁ χαριέστατος καὶ ἐν ταῖς περὶ τὴν ἀρχαιολογίαν ἐπιστήμαις μάλιστα πεπαιδευμένος νεανίας”. Ἀρχικὰ ταξιδεύει στὴ Βιέννη, ὅπου ἀρχίζει νὰ μαθαίνει τὰ Νεοελληνικά. Στὴ συνέχεια πηγαίνει στὴν ἀγαπημένη χώρα τῶν ποιητῶν, τὴν Ἰταλία, περνώντας ἀπὸ Βενετία, Φλωρεντία καὶ Ρώμη. Δημοσίευσε τὶς ἐπιστολὲς του μὲ τίτλο “Ρώμη, Ρωμαῖοι καὶ Ρωμαῖες”, “Τὰ ποιήματα ἐνὸς περιδεύοντα κορνετίστα” (1821), τὰ “Τραγούδια τῆς ζωῆς καὶ τῆς ἀγάπης”, τὰ “Τραγούδια τῶν Ἑλλήνων” (1821), “Νέα τραγούδια τῶν Ἑλλήνων” (1822), “Νεότερα τραγούδια τῶν Ἑλλήνων” (1823), “Ὀμηρικὸ προκαταρκτικὸ σχολεῖο” (1824), μία εἰσαγωγὴ γιὰ τὴ μελέτῃ τῆς Ἰλιάδας καὶ τῆς Ὀδύσσειας, “Νεοελληνικὰ τραγούδια”, “Μεσολόγγι” (1826), “Λυρικὰ ταξίδια καὶ ἐπιγραμματικοὶ περίπατοι” καὶ “Ἥγερία” (συλλογὴ ἰταλικῶν δημοτικῶν τραγουδιῶν). Στὶς 30 Σεπτεμβρίου τοῦ 1827 βρέθηκε νεκρὸς στὸ κρεβάτι του, πιθανότατα λόγω ἀνακοπῆς.

### Χάινριχ Φρίντριχ Λούντβιχ Ρέλλσταμπ

13. 04. 1799 – 27. 11. 1860

Ὁ Χάινριχ Φρίντριχ Λούντβιχ Ρέλλσταμπ (ψευδώνυμο: Φράμιουντ Τσουσάουερ) γεννήθηκε στὶς 13 Ἀπριλίου τοῦ 1799 στὸ Βερολίνο, ὅπου καὶ πέθανε στὶς 27 Νοεμβρίου τοῦ 1860. Ὁ προπάππος του, ποὺ ἦταν θεολόγος, κλήθηκε στὸ Βερολίνο. Ὁ παππούς του εἶχε τυπογραφεῖο ποὺ ἐκτύπωνε κυρίως θρησκευτικὰ κείμενα. Ὁ πατέρας του, φανατικὸς μουσικόφιλος καὶ ὁ πρῶτος δάσκαλος μουσικῆς τοῦ Ρέλλσταμπ, ἐνσωμάτωσε στὸ τυπογραφεῖο καὶ τὸ τμήμα ἐκδόσεων μουσικῶν κειμένων καὶ διοργάνωνε μουσικὲς συναυλίες. Τὸ σπίτι τους ἦταν τόπος τακτικῆς συγκέντρωσης μουσικῶν καὶ ἄλλων καλλιτεχνῶν. Παρὰ τὶς πιέσεις τοῦ πατέρα του δὲν ἀγάπησε τὴ μουσικὴ, ὅμως εἶχε τόσο ταλέντο, ὥστε δέκα ἐτῶν ἔδωσε τὸ πρῶτο του κοντσέρτο μὲ συνοδεία ὀρχήστρας σὲ ἔργο τοῦ Μότσαρτ καὶ δύσκολα κοντσέρτα τῶν Γιόχαν Σεμπάστιαν καὶ Φ. Ἐμμανουελ Μπάχ. Δὲν ἦταν καλὸς μαθητῆς, εἶχε ὅμως ἰδιαίτερη κλίση στὰ μαθηματικά. Αὐτὸ τὸν ὀδήγησε νὰ καταταγεῖ ἐθελοντῆς στὸν πρωσικὸ στρατό, ὅπου γίνεται σημαιοφόρος καὶ παραδίδει μαθηματικά, ἱστορία καὶ γερμανικὴ γλώσσα στοὺς ἀξιωματικούς τοῦ πυροβολικοῦ. Προάγεται σὲ ἀνθυπολοχαγό. Ἀρχίζει νὰ ἀντιλαμβάνεται πὼς τὸ στρατιωτικὸ ἐπάγγελμα δὲν τὸν ἱκανοποιεῖ. Χάρη στὶς ἐπαφὲς ποὺ εἶχε μὲ καλλιτέχνες



καὶ ἰδιαίτερα μὲ τὶς προτροπὲς τοῦ Κλάιν καὶ τοῦ Μπέργκερ, παραιτεῖται ἀπὸ τὸ στρατὸ καὶ ἀφοσιώνεται στὴ λογοτεχνία. Ὁ Ράνκε εἶναι ὁ δάσκαλός του στὶς κλασικὲς γλώσσες καὶ στὴν ἀρχαία λογοτεχνία. Αὐτὴν τὴν ἐποχὴ γράφει ποιήματα, μερικὰ ἀπὸ τὰ ὁποῖα μελοποίησε ὁ Φρὰντς Σοῦμπερτ, ὅπως ἡ “Διαμονή”, ἡ “Ἀνοιξιὰτικὴ ἐπιθυμία” καὶ ἡ “Πατινάδα”, ποὺ ἔμειναν ἀθάνατα. Στέλνει ἕναν ἀριθμὸ ποιημάτων καὶ τὴ “Διδώ” του (τὴν ὁποῖα ἀργότερα μελοποίησε σὲ ὄπερα ὁ Κλάιν) στὸν Ζὰν Πάουλ, ἀπὸ τὸν ὁποῖο παίρνει πολὺ ἐνθαρρυντικὴ ἀπάντηση. Ταξιδεύει πάρα πολὺ καὶ διαμένει σὲ πολλὲς πόλεις (τὴ Δρέσδη, ὅπου ἐπισκέπτεται τὸν Κ. Μ. φὸν Βέμπερ καὶ τὸν Τίχ, τὸ Μπάροϊτ, ὅπου τὸν φιλοξενεῖ ὁ Ζ. Πάουλ, τὴ Βαϊμάρη, ὅπου γνωρίζεται μὲ τὸν Γκαίτε, τὴ Χαϊδελβέργη στὸ Ρῆνο, ὅπου γνωρίζεται μὲ τὸν Σλέγκελ, τὴ Βόννη, τὴ Γαλλία, τὴ Βόρεια Ἰταλία καὶ τὴν

Έλβετία). Επιστρέφει στο Βερολίνο, τὸ ὁποῖο πάντα θεωροῦσε “ἔδρα” του. Γράφει λυρικά ποιήματα. Στὴ Χαϊδελβέργη ἐκδίδεται τὸ πρῶτο του βιβλίο. Εἶναι πολυγραφώστατος ὡς κριτικός, συγγραφέας, μεταφραστής καὶ ποιητής. Χαρακτηριστικὰ ἀναφερόταν ὅτι μόνον ὁ θάνατος κατάφερε νὰ τοῦ πάρει τὴν πένα ἀπὸ τὸ χέρι. Γιὰ τὸ θρασὺ ἔργο τῶν νεανικῶν του χρόνων “Ἐνριέττα ἢ ἡ ὁμορφὴ τραγουδίστρια” φυλακίζεται γιὰ ἕξι μῆνες, αὐτὸ ὅμως τὸν κάνει ἀκόμη πιὸ συμπαθῆ. Ἔχει καὶ πάλι προβλήματα μὲ τὴ λογοκρισία. Φυλακίζεται γιὰ ἕξι ἐβδομάδες, ὅμως ἀμέσως μετὰ τὴν ἀποφυλάκισή του γίνεται ἡ πρεμιέρα τοῦ δράματος του “Οἱ Βενετσιάνοι”. Ἡ δραστηριότητα τοῦ Ρέλλσταμπ ἐπέδρασε κυρίως στὴν ἐποχὴ του. Μόνον τὸ ἀρκετὰ ὀγκῶδες μυθιστόρημά του τὸ “1812” ἐπέζησε ὡς σήμερα. Ἐγραψε ἀκόμη: “Ἡ χαραυγὴ τῆς Ἑλλάδας”, “Κάρολος ὁ γενναῖος” (δράμα), “Μύθοι καὶ ρομαντικὰ διηγήματα”, “Ὁ σιδηρουργὸς τοῦ Ἄουγκσμπουργκ”, “Ντόνα Ἄννα”, πάρα πολλές καλλιτεχνικὲς μελέτες καὶ μεταφράσεις ἀπὸ ὀλλανδικὰ, πολωνικά, ἀγγλικά, δανέζικα καὶ σουηδικὰ.

### Κὰρλ Φρίντριχ Σοῦμαν

Februar 1798 – ?

Ὁ Κὰρλ Φρίντριχ Σοῦμαν γεννήθηκε τὸ Φεβρουάριο τοῦ 1798 στὸ Ρούντολστατ καὶ σπούδασε θεολογία στὴ Λειψία. Δὲν βρέθηκαν περισσότερα στοιχεῖα γιὰ τὴ ζωὴ του, οὔτε πότε καὶ ποῦ πέθανε. Ἔχει γράψει τὰ ἔργα: “Ποιήματα γιὰ τὴν ὑπόθεση τῆς Ἑλλάδας” (Λειψία 1821) καὶ “Πατρίδα. Ἐνα στεφάνι ἀπὸ τραγούδια” σὲ ὀκτάβες (Σβάρτσμπουργκ 1825).

### Χάινριχ Βίλχελμ Ἄουγκουστ Στίγκλιτς

22. 02. 1801 – 23. 08. 1849

Ὁ Χάινριχ Βίλχελμ Ἄουγκουστ Στίγκλιτς γεννήθηκε στίς 22 Φεβρουαρίου τοῦ 1801 στὸ Ἄρολσεν καὶ πέθανε στὴ Βενετία, κατὰ τὴ διάρκεια τῆς ἐπιδημίας χολέρας, στίς 23 Αὐγούστου τοῦ 1849. Ὁ πατέρας του ἦταν Ἑβραῖος μὲ πολὺ μεγάλη περιουσία. Βαπτίστηκε χριστιανὸς 13 ἐτῶν. Τὸ 1820 φοιτᾷ στὸ πανεπιστήμιο τοῦ Γκαίτινγκεν. Τὸ 1822 συνεχίζει στὸ Βερολίνο μὲ δασκάλους τοὺς Μπέκ, Χέγκελ καὶ Ράουμερ. Γνωρίζεται μὲ τὸν Ζάν Πάουλ, τὸν Οὔλαντ καὶ τὸν Γκαίτε. Τὸ 1826 ἀνακηρύσσεται σὲ διδάκτορα. Ὡς ποιητὴς παρασύρθηκε καὶ αὐτὸς ἀπὸ τὸ ρεῦμα τῆς ἐποχῆς, νὰ γίνῃ Φιλέλληνας, καὶ ἔγινε γνωστὸς μὲ τὰ “Ποιήματα γιὰ τὸ καλὸ τῆς Ἑλλάδας” τὸ 1823. Ἔχει μία θέση στὴ βασιλικὴ βιβλιοθήκη καὶ

μία καθηγητὴ Γυμνασίου. Ταξιδεύει στὴ Ρωσία, στὴ Βαυαρία, στὴ Δαλματία καὶ στὴν Ἰταλία (Ρώμη, Νεάπολη, Φλωρεντία) καὶ Βενετία, ἢ ὁποῖα τὸν γοητεύει τόσο, ὥστε γίνεται τόπος μόνιμης διαμονῆς του. Ὁ μεγαλοτραπεζίτης θεῖος του στὴν Πετρούπολη, ὁ βαρῶνος Λούντβιχ φὸν Στίγκλιτς, φροντίζει νὰ μὴν ἔχει οικονομικὸ πρόβλημα. Ἐγραψε τίς “Εἰκόνες ἀπὸ τὴν Ἀνατολὴ” (1831–1833), τίς “Φωνὲς τοῦ καιροῦ” (1832), “Ἀναμνήσεις” (1834), τὴ “Γιορτὴ τοῦ Διονύσου. Μία λυρικὴ τραγωδία” (1836), τοὺς “Χαιρετισμοὺς τῶν βουνῶν” (1836–1838), τὸ “Χαιρετισμὸ στὸ Βερολίνο, ἕνα μελλοντικὸ ὄνειρο” (1838), “Μία ἐπίσκεψη στὸ Μαυροβούνιο” (1841), “Τὸ καρναβάλι στὴ Βενετία” (1841), “Ἀναμνήσεις ἀπὸ τὴ Ρώμη” (1848) καὶ τὴν αὐτοβιογραφία του, ποὺ φτάνει ὡς τὸ 1845.

### Λούντβιχ Κὰρλ Στούκερτ

? – 28. 02. 1843

Λούντβιχ Κὰρλ Στούκερτ. Δὲν γνωρίζουμε πότε καὶ ποῦ γεννήθηκε. Τὰ πρῶτα στοιχεῖα ποὺ ἔχουμε εἶναι τῆς ὑποψηφιότητάς του, τὸ 1819, γιὰ ἱερέας. Τὸ 1821 γίνεται διάκονος καὶ δάσκαλος στὴν Παιδαγωγικὴ Σχολὴ τοῦ Λαίραχ καὶ τὸ 1831 ἱερέας στὸ Χάουινγκεν. Τὸ 1836 συνταξιοδοτεῖται καὶ περιστασιακὰ λειτουργεῖ ὡς διάκονος καὶ δάσκαλος στὴν Ἀνωτέρα Πολιτικὴ Σχολὴ τοῦ Κόρκ. Πέθανε στίς 28 Φεβρουαρίου τοῦ 1843. Ἐγραψε τὸ δράμα “Ἡ δίκη τοῦ Θεοδώρου” (1825) καὶ “Ποιήματα” (1828). Τὰ “Ἀπαντα λυρικά ποιήματα” ἐκδόθηκαν ἀπὸ τὸν γιὸ του Ὅττο, τὸ 1844.

### Ρόμπερτ Βέμπερ

05. 08. 1824 – 07. 12. 1896

Ὁ Ρόμπερτ Βέμπερ γεννήθηκε στὸ Ράπερσβιλ (κοντὰ στὴ λίμνη τῆς Ζυρίχης) στίς 5 Αὐγούστου τοῦ 1824 καὶ πέθανε στίς 7 Δεκεμβρίου τοῦ 1896 στὴ Βασιλεία. Σπούδασε θεολογία, φιλολογία, φιλοσοφία καὶ ἱστορία στὴ Ζυρίχη καὶ συνέχισε τίς σπουδές του, μὲ ὑποτροφία, στὸ Τύμπινγκεν. Κλείνοντας τὸ πανεπιστήμιο τὸ 1850, λόγω τῆς ἐπανάστασης, ἐπέστρεψε στὴν Ἑλβετία καὶ ἔγινε παππάς. Τὸ 1860 ἀφήνει γιὰ πάντα τὸ ράσο καὶ ἐργάζεται στὴ σύνταξη τῆς “Ἐφημερίδας τῆς Βέρνης” ὡς τὸ 1864, κατόπιν γίνεται δάσκαλος, τὸ 1873 συντάκτης τῆς “Ἐφημερίδας τοῦ Ἀαργκάου” καὶ τὸ 1875 ἀναλαμβάνει τὴν ἐπιφυλλίδα τῆς ἐφημερίδας “Οἱ εἰδήσεις τῆς Βασιλείας”. Τὸν ἴδιο χρόνο γίνεται ἀρχισυντάκτης στὸ “Φίλο τοῦ λαοῦ” τῆς Βασιλείας. Ἰδρύει τὸ μηνιαῖο περιοδικὸ “Ἑλβετία”, τὸ ὁποῖο ὑπάρ-

χει ως σήμερα και αργότερα ιδρύει την Έλβετική Έθνική Βιβλιοθήκη. Έχει γράψει άπειρα θρησκευτικά κείμενα και μελέτες και έχει μεταφράσει από την έβραϊκή γλώσσα “Τὰ ποιητικά βιβλία τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης”. Έγραψε τὴν “Ποιητικὴ ἔθνικὴ λογοτεχνία τῆς γερμανικῆς Έλβετίας” καὶ “Ἡ Έλβετία, ἡ φύση τῆς, ἡ ἱστορία τῆς καὶ ἡ ζωὴ τοῦ λαοῦ τῆς, στὸν καθρέφτη τῆς ποίησης”.

### **Γιόχαν Ροῦντολφ Βύς, ὁ γηραιότερος**

18. 01. 1763 – 30. 01. 1845

Ὁ Γιόχαν Ροῦντολφ Βύς, ὁ γηραιότερος, γεννήθηκε στὶς 18 Ἰανουαρίου τοῦ 1763 στὴ Βέρνη, ὅπου καὶ σπούδασε θεολογία. Χειροτονήθηκε ἱερέας τὸ 1785. Ἀπὸ τὸ 1791–1808 ἦταν ἱερέας στὸ Μούνχενμπουχζε τῆς Βέρνης καὶ μετὰ στὸ Βίλτραχ τῆς Τούν. Τὸ 1821 ἐγκαταλείπει τὸ ράσο. Έχει γράψει πολλὰ κείμενα πολιτικοῦ περιεχομένου, γιὰ τὴν κατάργηση τῆς δεκάτης, τῶν τόκων, κατὰ τῆς αὐξησης τῶν μπουραρίων, τῆς ἐξαγωγῆς ξυλείας καὶ γιὰ τὴ φτώχεια. Έγραψε ποιήματα γιὰ τὸ “Ἀλμανὰκ τῶν μουσῶν” τοῦ Γκαίτινγκεν καὶ αργότερα γιὰ τὰ “Ρόδα τῶν Ἄλπεων”. Μεγάλῃ ἐντύπωση ἔκαναν τὰ “Τραγούδια γιὰ τὸν ἥρωικὸ λαὸ τῆς Ἑλλάδας” (1826). Μετὰ ἀπὸ ὀλιγοήμερὴ ἀσθένεια, πέθανε στὶς 30 Ἰανουαρίου τοῦ 1845.

### **Γιόχαν Κρίστοφ Γκόττλιπ Τσίμμερμαν**

19. 07. 1788 – ?

Ὁ Γιόχαν Κρίστοφ Γκόττλιπ Τσίμμερμαν γεννήθηκε στὶς 19 Ἰουλίου τοῦ 1788 στὸ Μπένκ τοῦ Μπαϊρόιτ. Σπούδασε φιλολογία στὸ Χάλλε, ἔκανε διδακτορικὸ καὶ ὕφηγεσία στὸ πανεπιστήμιο τοῦ Ἐρλάνγκεν. Τὸ 1813 δίδασκε ὡς καθηγητῆς στὸ Γυμνάσιο τοῦ Μπαϊρόιτ. Τὸ 1816 ἔγινε καθηγητῆς στὸ Ρότενμπουργκ. Έργα του εἶναι: “Ποιήματα” (1804), “Ὁ Ἀχιλλέας στὴ Σκύρο” (θεατρικὸ 1808), “Διάφορα ποιήματα” (1811), “Ὁ Κόνραντ τῆς Σουαβίας” (δρᾶμα, 1816), “Τέσσερα ποιήματα ἀφιερωμένα στοὺς Ἕλληνες” (1821) καὶ “Ἑλληνικὰ ποιήματα” (1827).

### **Κρίστιαν Μπὸρκ**

Γιὰ τὸν Κρίστιαν Μπὸρκ δὲν βρέθηκαν βιογραφικὰ στοιχεῖα.